

Finansdepartementet
Drottninggatan 21
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Bidragsbrott, SOU 2006:48

Utredningen gör en bra analys när det gäller farorna med brott mot de gemensamma trygghetssystemen. Lika skadliga som de direkta kostnaderna i ekonomisk mening på grund av brott mot välfärdssystemen är de effekter på lång sikt som systemen riskerar att lida i form av förlorad legitimitet och stöd hos allmänheten. Brott mot vårt välfärdssystem riskerar i sin förlängning att leda till en urholkning av välfärdsstaten och därför behövs en väl fungerande lagstiftning. LO ställer därför, utan att ha några ingående kunskaper om hur bedrägerilagstiftningen fungerar idag, upp på utredningens problembeskrivning och motiven bakom att se över behovet av en ny lagstiftning.

LO anser dock att det inte bör vara någon samlad brottsbenämning på det sätt som utredningen föreslår, eftersom det handlar om brott mot olika typer av trygghetssystem. Begreppet bidragsbrott är direkt olämpligt, eftersom en stor del av de förmåner det gäller faktiskt inte är bidrag, utan försäkringsersättningar. Ofta blandas dessa ersättningar ihop med bidragssystemen. Därtill är studielånet inte något bidrag, utan ett subventionerat lån. Därför är det felaktigt att använda termen bidragsbrott.

Annars är det en rimlig gränsdragning för vilka typer av välfärdssystem som ska omfattas av en ny lagstiftning. Frågan är dock om denna gränsdragning känns lika naturlig på längre sikt. Den tillträdande regeringen vill exempelvis införa en så kallad jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen som ska fungera som ett skatteavdrag. Det sker således ingen utbetalning och därmed omfattas den antagligen inte av bidragsbrottsbegreppet, utan av skatterättslig lagstiftning. Trots det är ett sådant system onekligen en del av föräldraförsäkringen. Den som lämnar felaktiga uppgifter kan således komma att göra sig skyldig till brott enligt två olika system med allt vad det innebär.

Det faktum att kvinnor i större utsträckning än män använder våra trygghetssystem gör att frågan om en ny lagstiftning på området bör ha en jämställdhetsaspekt. Tyvärr gör utredningen ingen jämställdhetsanalys.

Utredningen väljer att låta mindre allvarliga fall av bidragsbrott där det handlar om underlåtenhet att lämna uppgifter exempelvis vara straffria. Det är rimligt eftersom det är de allvarliga brotten som gör störst skada, samtidigt är det viktigt att göra klart att inga brott mot de gemensamma välfärdssystemen kan tolereras. Det kan dock räcka med ett återkrav av eventuellt felaktigt utbetalda medel vid mindre allvarliga fall. Vad som är viktigt är att den som underlåter att lämna riktiga uppgifter eller på annat sätt begår ett mindre allvarligt brott mot välfärdssystemen kan räkna med att sannolikheten för återbetalningsskyldighet är stor. Med de tekniska möjligheter som finns idag för jämförelse mellan register exempelvis borde en stor del av dessa fall kunna upptäckas oberoende av den föreslagna lagstiftningen.

Ytterligare en dimension när det gäller de mindre allvarliga brotten är svårigheten att avgöra om en underlåtenhet är uppsåtlig eller om den beror på att systemen i sig är så krångliga att det är svårt att veta exakt hur blanketter ska fyllas i. Det är inte acceptabelt med ett system som kriminaliserar oförmåga att rätt fylla i stundtals mycket komplicerade blanketter. För den som har inkomster från flera håll, eller får ersättning från flera trygghetssystem samtidigt, kan den administrativa bördan vara orimlig. LO tolkar utredningen som att man har tagit hänsyn till detta dilemma och därför varken föreslår obligatorisk anmälningsskyldighet för berörda myndigheter eller en straffpåföljd för mindre allvarliga brott.

På så sätt slipper man delvis de problem som riskerar att uppstå då det i många fall kommer att vara svårt att avgöra om uppsåt föreligger eller inte. Det går att dra en parallell till de orimliga situationer som uppstår då människor hamnar mellan stolarna i försäkringssystemen på grund av tillfälligheter som ibland ligger långt utanför den enskilda individens kontroll. Att allt för stelbent hävda ett strikt regelverk kan skada legitimiteten även det. LO anser att utredningen gör en rimlig avvägning här.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby-Wedin

Anna Fransson